

21 maart 2024

Standpunt adviesaanvraag voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van regelgeving over begraafplaatsen, lijkbezorging en crematoria

1. Context

Op 13 maart 2024 werd vanuit het kabinet van Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen Gwendolyn Rutten advies gevraagd aan de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van regelgeving over begraafplaatsen, lijkbezorging en crematoria.

Deze vooropgestelde wijzigingen hangen samen met de wijzigingen aan het decreet van 16 januari 2004 over de begraafplaatsen en lijkbezorging, die vanaf 15 maart 2024 in Vlaanderen van kracht zijn.

De aanpassing aan het decreet is het resultaat van een reeks eerdere besprekingen rond het voorontwerp van decreet tot wijziging van drie decreten rond begraafplaatsen, begrafenissen en crematoria, waarbij de VVSG met Burgerzaken Vlaanderen vzw en het Netwerk Begraafplaatsen Vlaanderen gesprekspartner waren.

Naar aanleiding hiervan maakten de organisaties op 15 maart 2023 een nota op. De nota was een herhaling van eerder ingenomen standpunten op de toen vooropgestelde wijzigingen aan het decreet, maar deed ook een aantal duidelijke voorstellen voor verregaandere wijzigingen aan het decreet, ingegeven door de lokale besturen. Helaas werden niet alle aanvullingen en standpunten overgenomen in de tekst die inmiddels in werking trad.

Nu wordt het advies gevraagd op het voorontwerp van besluit dat vier besluiten inzake begraafplaatsen en lijkbezorging wijzigt.

2. Standpunten VVGS

2.1. Crematoria zonder openbaar gedeelte

Wat de invoering van de mogelijkheid, in plaats van een verplichting, om als crematorium te beschikken over openbare ruimten, bestemd voor de ontvangst van nabestaande en kennissen betreft, kan de VVSG positief adviseren en herhaalt het zijn standpunt uit de nota van 15 maart 2023.

De mogelijkheid om in een openbaar gedeelte te voorzien, blijft behouden, wat een goede zaak is. Het is immers belangrijk om te kunnen blijven beantwoorden aan een eventuele toekomstige maatschappelijke vraag naar dergelijke openbare ruimtes.

2.2. Uitbreiding afschaffing verplichte verwijdering pacemaker

Het voorontwerp bepaalt dat het nieuwe type pacemaker niet langer verwijderd moet worden voor crematie of begraving. Een dergelijk implantaat kan dus in het lichaam blijven. De voorgestelde wijziging wordt zodanig ruim geformuleerd dat dit ook kan gelden voor andere, gelijkaardige implantaten die veilig en zuiver kunnen verbrand worden en daarmee kan beantwoorden aan toekomstige technologische ontwikkelingen. De VVSG staat hier dus zeker positief tegenover.

2.3. Mogelijkheid om het lichaam aan de wetenschap te schenken / geen uitvaartritueel te hebben opnemen in de laatste wilsbeschikking

In de nota van 15 maart 2023 geeft de VVSG reeds aan akkoord te gaan met deze aanpassing. Het is immers belangrijk dat de overheid de burgers bij leven al stimuleert om na te denken over wat er na het overlijden moet gebeuren. Ze lijkt ook te beantwoorden aan de eerder door de VVSG geuite bedenking dat de haalbaarheid van de naleving ervan afhankelijk is van de acties van de nabestaanden, die daartoe de noodzakelijke voorzorgsmaatregelen moeten nemen, zoals nu ook bepaald wordt in het nieuwe artikel 2/1 van het besluit van 24 februari 2006.

Bovendien is de VVSG tevreden dat de mogelijkheid om in de laatste wilsbeschikking aan te geven dat men geen uitvaartritueel wil, ook wordt opgenomen.

Zoals we reeds aangaven in de nota van 15 maart 2023 wijzen we opnieuw op andere praktische problemen met de laatste wilsbeschikking, die niet worden geredimeerd door de wijziging.

Zo zijn een aantal keuzes in de wilsbeschikking van nature 'afdwingbaar' (bv. crematie of begraving), terwijl andere dat niet zijn en eerder een voorkeur uitmaken: het levensbeschouwelijke ritueel (de bedienaar van de eredienst van de levensbeschouwing in kwestie kan weigeren het ritueel uit te voeren), de gemeente van begraven (mogelijke substantiële extra kosten als bv. enkel een concessie mogelijk is).

Burgers zouden ook zelf moeten kunnen instaan voor het opladen van wilsbeschikkingen en/of uitvaartcontracten in een speciaal daartoe ontworpen uniform digitaal portaal, los van het Rijksregister. Als men maximaal wil inzetten op het belang van de laatste wilsbeschikking, is een grondiger onderzoek naar nieuwe manieren van registratie en een grondige herwerking van de regelgeving nodig. De VVSG blijft vragen dat de Vlaamse regering hiervoor de nodige initiatieven neemt, in samenspraak met de betrokken actoren.

2.4. De mogelijkheid om via de laatste wilsbeschikking te regelen dat de urne of de as van de eerder overleden echtgenoot of partner mee wordt begraven, bijgezet of uitgestrooid

Na verdere besprekingen met het Netwerk Begraafplaatsen Vlaanderen is het duidelijk dat deze mogelijkheid in de praktijk al uitgebreid wordt toegepast door verschillende lokale besturen. Op grond daarvan zaten deze dus niet te wachten op een wetgevend initiatief hierrond. De VVSG is bijgevolg van mening dat dit verder kan geregeld worden op basis van die lokale autonomie bij wijze van een lokaal reglement.

De VVSG wil bovendien opnieuw wijzen op de mogelijke financiële impact die gepaard kan gaan met het wettelijk verankeren van deze regeling, aangezien deze regeling het aangaan van een concessie (tegen betaling) mogelijk kan omzeilen. Vanaf een 2de bijzetting moet nu immers een concessie aangegaan worden. Het voorstel stelt echter dat dit ook mogelijk zou zijn bij een niet-concessie (die gratis is). Gezien de mogelijke impact op de middelen van de lokale besturen, is het belangrijk dat de modaliteiten hierrond zeer duidelijk kunnen worden vastgelegd en dat een lokaal bestuur daar op eigen initiatief voorwaarden aan kan koppelen.